

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА
МИНИСТЪР

ЗАПОВЕД

№ РД 09 - 735/12.05.2009 г.

На основание чл. 36, ал. 2 от Закона за професионалното образование и обучение, във връзка с чл. 42, ал. 1 и ал. 2 от Наредба № 3 от 15.04.2003 г. за системата на оценяване, при спазване изискванията на чл. 66, ал. 1 и ал. 2 от Административнопроцесуалния кодекс и във връзка с организирането и провеждането на държавните изпити за придобиване степен на професионална квалификация за професията

УТВЪРЖДАВАМ

Национална изпитна програма за провеждане на държавни изпити за придобиване на трета степен на професионална квалификация за професия **621060 Фермер**, специалност код **6210602 Производител на селскостопанска продукция** от професионално направление код **621 Селско стопанство**, от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6 от Закона за професионалното образование и обучение.

Контрол по изпълнението на заповедта възлагам на Кирчо Атанасов – заместник-министър.

ДАНИЕЛ ВЪЛЧЕВ
ЗАМЕСТИК МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ И
МИНИСТЪР НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

НАЦИОНАЛНА ИЗПИТНА ПРОГРАМА

**ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА ДЪРЖАВНИ ИЗПИТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ
НА ТРЕТА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ**

	Код по СПОО	Наименование
Професионално направление	621	СЕЛСКО СТОПАНСТВО
Професия	621060	ФЕРМЕР
Специалност	6210602	ПРОИЗВОДИТЕЛ НА СЕЛСКОСТОПАНСКА ПРОДУКЦИЯ

Утвърдена със Заповед № РД 09 - 735/12.05.2009 г.

София, 2009 година

I. ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ И ЦЕЛ НА ИЗПИТНАТА ПРОГРАМА

Националната изпитна програма е предназначена за организиране и провеждане на държавните изпити по теория и по практика на професията и специалността за придобиване на **трета** степен на професионална квалификация по професията **код 621060 Фермер**, специалност **код 6210602 Производител на селскостопанска продукция**, от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6 от Закона за професионалното образование и обучение.

Целта на настоящата изпитна програма е да определи единни критерии за оценка на професионалните компетентности на обучаваните, изискващи се за придобиване на **трета** степен на професионална квалификация по изучаваната специалност.

Националната изпитна програма е разработена във връзка с чл. 36 от Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО). До утвърждаване на ДОИ за придобиване на квалификация по професията настоящата Национална изпитна програма следва да се прилага само за системата на народната просвета.

Държавните изпити по теория и по практика на професията и специалността се провеждат в съответствие с изискванията на ЗПОО и Наредба № 3 от 15.04.2003 г. за системата на оценяване.

II. СЪДЪРЖАНИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА ИЗПИТНА ПРОГРАМА

Настоящата национална изпитна програма съдържа:

- 1. За държавния изпит по теория на професията и специалността:**
 - а. Изпитните теми с план-тезиса на учебното съдържание.
 - б. Критерии за оценяване.
- 2. За държавния изпит по практика на професията и специалността:**
 - а. Указания за съдържанието на индивидуалните практически задания.
 - б. Критерии за оценяване.
- 3. Система за оценяване.**
- 4. Препоръчителна литература.**
- 5. Приложения:**
 - а. Примерен изпитен билет за държавния изпит по теория на професията и специалността.
 - б. Примерно индивидуално практическо задание.

III. ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА И СПЕЦИАЛНОСТТА

1. Изпитни теми с план-тезис на учебното съдържание

Изпитна тема № 1

Производство на царевица. Перков механизъм на зърнокомбайни. Изграждане на животновъдни ферми.

План-тезис: Производство на царевица – ботаническа характеристика, изисквания към температура, влага и почви, технология на отглеждане (сортове, предшественици, обработка на почвата, торене, сеитба, грижи по време на развитие, прибиране и съхраняване на продукцията). Перков механизъм на зърнокомбайн - устройство и действие. Профилактични мероприятия при изграждане на нови животновъдни ферми.

Приложно-творческа задача: Съставете технологичен план за отглеждане на царевица.

Дидактически материали: илюстрирани материали, схема на перков механизъм на зърнокомбайн.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Описва ботаническите особености на царевицата и основните изисквания.	5
2.	Описва технологията на отглеждане на царевица.	15
3.	Описва устройството и действието на перков механизъм.	15
5.	Описва директните плащания.	10
6.	Описва профилактичните мероприятия при изграждане на ферми.	10
7.	Решава приложната задача.	5
	Общо	60

Изпитна тема № 2

Производство на зърнено-бобови култури. Сертифициране на растителна биологична продукция. Вършачен апарат на зърнокомбайн. Хигиена на тялото на животните.

План-тезис: Зърнено-бобови култури – обща характеристика. Производство на фасул – сортове, предшественици, обработка на почвата, торене, сеитба, грижи през вегетацията, прибиране и съхраняване на продукцията. Изисквания и сертифициране на растителна биологична продукция. Вършачен апарат на зърнокомбайн – устройство и действие. Хигиена на тялото на животните.

Приложно-творческа задача: Съставете деветполно полско сеитбообръщение при неполивни условия по предварително зададени култури.

Дидактически материали: схема на вършачен апарат на зърнокомбайн.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Характеризира зърнено-бобовите култури.	5
2.	Описва технологията на отглеждане на фасул.	10
3.	Описва изискванията и сертифицирането на биологичната продукция.	10
4.	Описва устройството и действието на вършачния апарат.	15
5.	Описва мероприятията за хигиена на тялото.	10
6.	Решава приложната задача.	10
	Общо	60

Изпитна тема № 3

Производство на пшеница. Фуражораздаващо ремарке. Храносмилателна система на преживните животни. Фуражи за хранене на говеда.

План-тезис: Производство на пшеница – ботаническа характеристика и биологични изисквания, технология на отглеждане (сортове, предшественици, обработка на почвата, торене, сеитба, грижи през вегетацията, прибиране и съхраняване на продукцията). Фуражораздаващо ремарке – устройство и действие. Храносмилателна система на преживните животни. Основни фуражи за хранене на говеда.

Приложно-творческа задача: Съставете схема за растителна защита при отглеждане на пшеница, която да включва използвани пестициди, дози, вредителите, срещу които се използват, и срокове на пръскане.

Дидактически материали: ентомологична сбирка, хербарии, схема на фуражораздаващо ремарке, схема на храносмилателна система.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Описва ботаническата характеристика и биологичните изисквания на пшеницата.	10
2.	Описва технологията на отглеждане на пшеницата.	10
3.	Описва устройството и действието на фуражораздаващото ремарке.	10
4.	Описва храносмилателната система на преживните животни.	10
5.	Описва основните фуражи за хранене на говеда.	10
6.	Решава приложната задача.	10
	Общо	60

Производство на слънчоглед. Първична преработка и начин на съхраняване на растителната продукция. Култиватор за междуредова обработка. Дезинфекция, дезинсекция и дератизация на селскостопанските сгради.

План–тезис: Производство на слънчоглед – биологични изисквания, ботаническа характеристика, технология на отглеждане - сортове, предшественици, обработка на почвата, торене, сеитба, грижи през вегетацията, прибиране. Първична преработка и начин на съхраняване на растителната продукция. Култиватор за междуредова обработка – устройство и действие. Дезинфекция, дезинсекция и дератизация на селскостопанските сгради.

Приложно-творческа задача: Съставете схема на торене при слънчоглед, която да включва – използвани торове, срокове и норми на торене. Изчисляване на торова норма (по предварително зададени показатели).

Дидактически материали: схема на култиватор.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Описва биологичните изисквания и ботаническата характеристика на слънчогледа.	10
2.	Описва технологията на отглеждане на слънчогледа.	10
3.	Описва методите за първична преработка на растителната продукция и начините на съхранение.	5
4.	Описва устройството и действието на култиватор за междуредова обработка.	10
5.	Дава определение на дезинфекцията, дезинсекцията и дератизацията на селскостопанските сгради и тяхното значение.	10
6.	Решава приложната задача.	15
	Общо	60

Производство на домати. Почвено органично вещество. Управленско решение. Доилна инсталация . Контрол на млечната продуктивност.

План–тезис: Домати – технология на отглеждане за ранно полско производство - сортове, производство на разсад, пикиране на разсада, засаждане на постоянно място в култивационни съоръжения, грижи по време на развитие, прибиране. Почвено органично вещество – роля на хумуса, причини за намаляване на почвеното органично вещество, мерки за намаляване загубите от органично вещество. Доилна инсталация – устройство и действие. Контрол на млечната продуктивност. Управленско решение – същност и видове.

Приложно-творческа задача: Съставете схема за борба с болестите и неприятелите по домите.

Дидактически материали: хербарии, ентомологична сбирка, схема на доилна инсталация.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Описва технологията на отглеждане на домати за ранно полско производство.	10
2.	Описва значението на хумуса и анализира причините за неговото намаляване.	10
3.	Посочва мерки за намаляване загубите от органично вещество.	5
4.	Описва устройството и действието на доилна инсталация.	10
5.	Описва факторите, влияещи върху млечната продуктивност.	5
6.	Описва същността на управленското решение и видовете.	5
7.	Решава приложната задача.	15
	Общо	60

Изпитна тема № 6

Създаване на лозе. Етикетирание и рекламиране на биологична растителна продукция. Вентилаторна пръскачка. Хранителни качества и използване на силажите.

План–тезис: Създаване на лозе – подготовка на почвата, торене, маркиране на площта, посадъчна норма, засаждане, грижи след засаждане. Етикетирание и начини на рекламиране на биологична продукция. Вентилаторна пръскачка – устройство и действие. Хранителни качества – показатели. Силажи – приложение при видовете и категории животни.

Приложно-творческа задача: Изберете сортове лози за създаване на лозе (според предварително зададен тип на почвата, климатични условия, технологията на отглеждане и изисквания на пазара).

Дидактически материали: схема на вентилаторна пръскачка.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Описва технологията при създаване на лозе.	15
2.	Описва ролята на етиктирането и на рекламата за реализация на биологична продукция.	5
3.	Описва устройството и действието на вентилаторната пръскачка.	15
4.	Описва показателите на хранителни качества.	5
5.	Описва приложението на силажите според вида и категорията животни.	10
6.	Решава приложната задача.	10
	Общо	60

Изпитна тема № 7

Производства на рапица. Замърсяване с тежки метали. Центробежен тороразпръсквач. Бременност и раждане при селскостопанските животни. Предприемачески риск.

План-тезис: Производство на рапица – стопанско значение, ботаническа характеристика, биологични изисквания, технология на отглеждане (сортове, предшественици, обработка на почвата, торене, сеитба, грижи по време на вегетация, прибиране и съхраняване на продукцията). Замърсяване с тежки метали – източници и въздействие върху плодородието на почвата. Центробежен тороразпръсквач – устройство и действие. Бременност - продължителност и особености при раждането на видовете селскостопански животни. Предприемачески риск.

Приложно–творческа задача: Съставете технологичен план за отглеждане на рапица.

Дидактически материали: схема на центробежен тороразпръсквач.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Описва ботаническите особености и биологичните изисквания на рапица.	5
2.	Описва технологията на отглеждане на рапицата.	10
3.	Описва източниците на замърсяване с тежки метали.	5
4.	Описва въздействието на тежките метали върху плодородието на почвата.	5
5.	Описва устройството и действието на тороразпръсквача.	10
6.	Изброява продължителността на бременност при животните.	5
7.	Описва особеностите при раждането.	10
8.	Решава приложната задача.	10
	Общо	60

Изпитна тема № 8

Създаване на овощна градина. Подготовка на растителната продукция за пазара. Млекоохладителна инсталация. Първична преработка и запазване на млякото. Работа в екип.

План-тезис: Създаване на овощна градина - подготовка на почвата, торене, маркиране на площта, изчисляване на посадъчна норма, подготовка на овощните дървета за засаждане, засаждане, грижи за ново засадените дръвчета. Подготовка на растителната продукция за пазара – пакетиране, опаковане, етикетирание, складиране, транспортиране и предаване. Млекоохладителна инсталация – устройство и действие. Първична преработка и запазване на млякото в стопанствата, млекосъбирателния пункт и при транспорт. Работа в екип.

Приложно-творческа задача: Съставете технологичен план за създаване на овощна градина, който да включва: основни операции, агротехнически срокове, използвани материали, техника и съоръжения.

Дидактически материали: схема на млекоохладителна система.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Описва агротехническите мероприятия при създаване на овощна градина.	15
2.	Описва отделните етапи на подготовка на растителната продукция за пазара.	10
3.	Описва устройството и действието на млекоохладителната инсталация.	10
4.	Описва мероприятията при първична обработка и съхранението на млякото.	10
5.	Описва значението и изискванията за работа в екип.	5
7.	Решава приложната задача.	10
	Общо	60

Изпитна тема № 9

Производство на овощен посадъчен материал.

Внос и контрол на продукцията от биологично земеделие. Стрижбен агрегат. Стрижба, съхранение и изкупуване на вълната от овце. Управленско решение.

План–тезис: Производство на овощен посадъчен материал – части на овощния разсадник, производство на подложки и калемки, присаждане, отглеждане на присадените овощни дръвчета в питомник, сертифициране. Методи за контрол на растителна продукция от биологичното земеделие. Стрижбен агрегат – устройство и действие. Стрижба - правила, съхраняване и изкупуване на вълната от овце - окачествяване по БДС. Етапи на вземане на управленско решение.

Приложно-творческа задача: Изчислете посадъчната норма при ябълка и изберете сортове (според предварително зададен тип на почвата, климатични условия, технологията на отглеждане и изисквания на пазара).

Дидактически материали: схеми на начини на присаждане, схема на стрижбен агрегат.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Описва частите на овощния разсадник.	5
2.	Описва производството на подложки и калемки, присаждане и отглеждане на присадените дръвчета.	10
3.	Описва методите за контролиране на продукцията от биологично земеделие.	10
4.	Описва устройството и действието на стрижбен агрегат.	10
5.	Изброява правилата при стрижба.	5
6.	Описва показателите при окачествяване на вълната.	5
7.	Описва етапите на вземане на управленско решение.	5
8.	Решава приложната задача.	10
	Общо	60

Производство на люцерна. Биологично производство на семена и посадъчен материал. Бутална сламопреса. Причинители на заразните болести при животните.

План–тезис: Производство на люцерна – стопанско значение, биологични изисквания и технология на отглеждане: предшественици, обработка на почвата, торене, сеитба, грижи през вегетацията, прибиране и съхраняване на продукцията. Различия в производството на семена и посадъчен материал при биологичното и традиционното земеделие. Бутална сламопреса - устройство и действие. Характеристика на причинителите на основните заразни болести при животните –бактерии, вируси и гъби.

Приложно-творческа задача: Съставете схема за борба с вредителите по люцерната.

Дидактически материали: ентомологична сбирка, хербарии, схема на бутална сламопреса.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Описва значението и биологичните изисквания на люцерната.	5
2.	Описва технологията на отглеждане на люцерна.	10
3.	Анализира, сравнява и дава оценка при производството на семена и посадъчен материал в биологичното и традиционното земеделие.	15
4.	Описва устройството и действието на бутална сламопреса.	10
5.	Описва причинителите на заразните болести при животните.	10
6.	Решава приложната задача.	10
	Общо	60

Производство на памук. Породи говеда за мляко. Получаване на екологично чисто мляко. Поилки за говеда.

План-тезис: Производство на памук – стопанско значение, ботаническа характеристика, биологични изисквания и технология на отглеждане на памука – сортове, предшественици, торене, обработки на почвата, сеитба, грижи през вегетацията, прибиране. Екстериорни особености на млечен тип говеда, породи говеда за мляко. Изисквания за получаване на екологично чисто мляко. Поилки за говеда – устройство и действие.

Приложно–творческа задача: Последователно опишете основните части на тялото на селскостопанските животни за екстериорна оценка.

Дидактически материали: схема на поилки, анатомична схема на животно, снимки на различни породи.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Описва стопанското значение, ботаническата характеристика и биологичните изисквания на памука.	5
2.	Описва технологията на отглеждане на памук.	10
3.	Дава определение за понятието екстериор.	5
4.	Описва породите говеда за мляко.	10
5.	Описва изискванията за екологично чисто мляко.	10
6.	Описва устройството и действието на поилките.	10
7.	Решава приложната задача.	10
	Общо	60

Изпитна тема № 12

Болести и неприятели по лозата. Отглеждане на млекодайни крави. Сертифициране на животинска биологична продукция. Доилен агрегат.

План-тезис: Болести по лозата - симптоматика, причинители и борба. Неприятелите по лозата – характеристика, повреди и борба. Свободно отглеждане на млекодайни крави върху несменяема постеля. Изисквания за сертифициране на животинска биологична продукция. Доилен агрегат – устройство и действие.

Приложно–творческа задача: Направете схема за свободно отглеждане на дойни крави и за обзавеждане на обора за доене.

Дидактически материали: хербарии, ентомологична сбирка, схема на съоръжения за поене.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Описва основните болести и техните причинители по лозата и посочва начини за борба с тях.	10
2.	Характеризира неприятелите по лозата и нанесените от тях повреди. Предлага средства за борба с тях.	10
3.	Обозначава отделните зони в обора за свободно отглеждане.	10
4.	Описва изискванията за сертифициране на животинска биологична продукция.	10
5.	Описва устройството и действието на поилките.	10
6.	Решава приложната задача.	10
	Общо	60

Плевели. Нормирано хранене на телета от млекодайно направление. Съоръжения за почистване на тора. Правила за внос и контрол на продукцията от животински произход. Планиране.

План-тезис: Плевели – класификация, вреда от плевелите, биологични особености, методи за борба с тях. Нормирано хранене - хранене на телета от млекодайно направление. Съоръжения за почистване на тора – устройство и действие. Правила за контрол и внос на продукцията от животински произход. Планиране – оперативен план.

Приложно-творческа задача: Съставете примерна дажба за хранене на телета до 4-месечна възраст.

Дидактически материали: хербарии, таблици, схеми на съоръжения за почистване на тора.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Класифицира плевелите.	5
2.	Описва вредата от плевелите, биологичните им особености и методите за борба с тях.	10
3.	Обяснява същността на нормираното хранене.	5
4.	Описва храненето на телета от млекодайно направление.	5
5.	Описва устройството и действието на съоръженията за почистване на тора.	10
6.	Описва правилата за контрол и внос на животинска продукция.	10
7.	Описва същността на оперативния план.	5
8.	Решава приложната задача.	10
	Общо	60

Органични торове. Производство на силаж. Обезвреждане и оползотворяване на тора. Тороразпръскващо ремарке.

План-тезис: Органични торове – оборски тор, торова течност, компост, птичи тор, зелено торене. Технология на производство на силаж. Хранителни качества и използване на силажите. Методи за обезвреждане и оползотворяване на тора. Тороразпръскващо ремарке – устройство и действие.

Приложно-творческа задача: Съставете схеми за надземно и вкопано в траншея силажиране.

Дидактически материали: схема на тороразпръскващо ремарке.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Описва и съпоставя различните органични торове.	5
2.	Описва технологията за производство на силаж.	10
3.	Описва хранителните качества на силажа.	10
4.	Описва и анализира методите за обезвреждане и оползотворяване на тора.	10
5.	Описва устройството и действието на тороразпръскващото ремарке.	15
6.	Решава приложната задача.	10
	Общо	60

Изпитна тема № 15

Промислени макроторове - характеристика и използване. Хуманно отношение към животните. Производствен процес. Центробежен тороразпръсквач.

План–тезис: Макроторове – азотни, фосфорни и калиеви - характеристика. Схема на използване на макроторовете при отглеждане на пшеница – видове торове и срокове на торене. Изисквания за хуманно отношение към животните по време на транспортиране и клане. Центробежен тороразпръсквач – устройство и действие. Организация на производствения процес – същност и фактори.

Приложно-творческа задача: Направете съпоставка между факторите, влияещи върху месната продуктивност, и факторите, влияещи върху качеството на месото.

Дидактически материали: сбирка на торове, схема на центробежния тороразпръсквач.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Описва различните макроторове.	5
2.	Посочва сроковете и видовете торове, използвани при отглеждане на пшеница.	15
3.	Описва изискванията за хуманно отношение към животните при транспортирането им.	10
4.	Описва устройството и действието на центробежен тороразпръсквач.	15
5.	Описва същността на производствения процес и факторите, от които зависи.	5
6.	Решава приложната задача.	10
	Общо	60

Производство на пипер. Инкубация. Режещ апарат на зърнокомбайн. Държавна политика по насърчаване, създаване и развитие на малки и средни предприятия.

План–тезис: Производство на пипер – избор на сортове според начина на отглеждане, производство на разсад, разсаждане, грижи за пипера по време на развитие, прибиране и съхранение на продукцията. Качества на яйцата за инкубация, условия за люпене на яйцата. Режещ апарат на зърнокомбайн – устройство и действие. Държавна политика по насърчаване, създаване и развитие на малки и средни предприятия.

Приложно-творческа задача: Анализирайте изискванията при люпене на яйца в инкубатор.

Дидактически материали: схема на режещ апарат на зърнокомбайн.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Изброява сортовете пипер.	10
2.	Описва технологията на отглеждане на пипер.	10
3.	Посочва качествата на яйцата и условията за инкубация.	10
4.	Описва устройството и действието на режещия апарат на зърнокомбайна.	15
5.	Описва държавните мерки по насърчаване, създаване и развитие на малки и средни предприятия.	5
6.	Решава приложната задача.	10
	Общо	60

Производство на цвекло. Породи овце за вълна. Получаване на екологично чисто месо. Зърночистачно устройство на зърнокомбайн.

План-тезис: Производство на цвекло – стопанско значение, биологични изисквания, технология на отглеждане – предшественици, обработка на почвата, торене, сеитба, грижи през вегетацията, прибиране и съхранение. Характеристика на породите овце за вълна. Свойства на вълната. Начини за получаване на екологично чисто месо. Зърночистачно устройство на зърнокомбайн - устройство и действие.

Приложно-творческа задача: Предложете мерки за предпазване на вълната от дефекти.

Дидактически материали: схема на зърночистачно устройство на зърнокомбайн.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Описва технологията на отглеждане на цвекло.	10
2.	Характеризира различните породи овце за вълна.	10
3.	Описва физико-техническите свойства на вълната.	5
4.	Описва влиянието на технологията на отглеждане върху качеството на вълната.	5
5.	Описва начините за получаване на екологично чисто месо.	5
6.	Описва устройството и действието на зърночистачно устройство на зърнокомбайн.	15
7.	Решава приложната задача.	10
	Общо	60

Изпитна тема № 18

Производство на картофи. Машини за садене и разсаждане. Свиневъдство - технологии на отглеждане, размножаване, хранене, транспорт и продажба. Оползотворяване на отпадъчни продукти от месодобива и месопреработването.

План-тезис: Производство на картофи – биологични изисквания, ботаническа характеристика, стопанско значение, технология на отглеждане – предшественици, обработка на почвата, торене, изисквания към посадъчния материал, срокове и засаждане, грижи по време на развитие, прибиране и съхраняване на продукцията. Машини за садене и разсаждане - устройство и действие. Свиневъдство – технологии на отглеждане, размножаване, хранене, транспорт и продажба. Начини на оползотворяване на отпадъчните продукти от месодобива и месопреработването.

Приложно-творческа задача: Посочете начините за механизизирано прибиране на картофи.

Дидактически материали: схема на машина за прибиране на картофи.

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Описва технологията за отглеждане на картофи.	10
2.	Описва устройството и действието на машините за садене и разсаждане	15
3.	Описва технологията на отглеждане на свине до тяхната продажба.	15
4.	Посочва начините на оползотворяване на отпадъчни продукти от месодобива и месопреработването.	10
5.	Решава приложната задача.	10
	Общо	60

2. Критерии за оценяване

Комисията по оценяване на изпита по теория на професията и специалността, назначена със заповед на директора на училището/ръководителя на обучаващата институция, определя за всеки критерий конкретни показатели, чрез които да се диференцира конкретният брой присъдени точки.

IV. ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА И СПЕЦИАЛНОСТТА

1. Указания за съдържанието на индивидуалните практически задания

Чрез държавния изпит по практика на професията и специалността се проверяват и оценяват професионалните умения и компетенции на обучаваните, отговарящи на **трета** степен на професионална квалификация.

Индивидуалното изпитно задание съдържа пълното наименование на училището/обучаващата институция, празни редове за попълване имената на обучавания, квалификационната форма, началната дата и началния час на изпита, краен срок на изпита – дата и час, темата на индивидуалното практическо задание и изискванията към крайния резултат от изпълнението на заданието. По решение на комисията могат да се дадат допълнителни указания, които да подпомогнат обучавания при изпълнение на индивидуалното практическо задание.

Индивидуалното практическо задание се изготвя от комисията за провеждане и оценяване на изпита по практика в училището/обучаващата институция. То съдържа теми от направления животновъдство, растениевъдство и земеделска техника. Броят на изготвените задания трябва да бъде поне с един повече от броя на явяващите се в деня на изпита. Всеки обучаван изтегля индивидуалното си практическо задание, в което веднага саморъчно написва трите си имена.

Примерно практическо задание:

Изработване на технологична карта за създаване на младо лозе.

Преценка качествата на яйцата за инкубиране и залагане в инкубатор.

Нагласяване на почвообработваща машина за работа.

2. Критерии за оценяване

За всяко индивидуално практическо задание комисията по провеждане и оценяване на изпита по практика на професията и специалността, назначена със заповед на директора на училището/ръководителя на обучаващата институция разработва показатели по критериите, определени в таблицата. Посочва се максималният брой точки, които се поставят при пълно, вярно и точно изпълнение на показателя.

<i>№</i>	<i>Критерии</i>	<i>Показатели</i>	<i>Макси мален брой точки</i>	<i>Те жест</i>
1.	Спазване на правилата за здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда. Забележка: Този критерий няма количествено изражение, а качествено. Ако обучаваният по време на изпита създава опасна ситуация, застрашаваща собствения му живот или живота на други лица, изпитът се прекратява и на обучавания се поставя оценка слаб (2) .	1.1. Избира и използва правилно лични предпазни средства. 1.2. Правилно употребява предметите и средствата на труда по безопасен начин. 1.3. Разпознава опасни ситуации, които биха могли да възникнат в процеса на работа и спазва предписания за своевременна реакция. 1.4. Описва дейностите за опазване на околната среда, свързани с изпитната му работа, включително почистване на работното място.		да/не

2.	Ефективна организация на работното място.	2.1. Поддържа инструментите, пособията и материалите, като осигурява удобство и точно спазване на технологията. 2.2. Целесъобразно употребява суровини и материали. 2.3. Работи с равномерен темп за Определено време.	3 3 4	10
3.	Спазване изискванията на нормативните документи.	3.1. Обяснява работата си при спазване на йерархична подчиненост от други лица. 3.2. Спазва изискванията на нормативните документи, свързани с изпитното задание (материали, инструменти, лични предпазни средства).	2 3	5
4.	Правилен подбор на материали и инструменти съобразно конкретното задание.	4.1. Преценява типа и вида на необходимите материали, суровини и инструменти необходими за изпитното задание. 4.2. Правилно подбира количеството и качеството на необходимите суровини.	3 2	5
5.	Спазване на технологичната последователност на операциите според практическото изпитно задание.	5.1. Спазва технологичната последователност в процеса на работа.	10	10
6.	Качество на изпълнението на практическото изпитно задание. Изчерпателност на разработката.	6.1. Всяка завършена операция съответства на изискванията на съответната технология. 6.2. Крайното изделие съответства на зададените технически параметри. 6.3. Изпълнява задачата в поставения срок.	4 4 2	10
7.	Самоконтрол и самопроверка на изпълнението на практическото изпитно задание.	7.1. Осъществява операционен контрол – при избора на материали, изделия и инструменти и при изпълнение на конкретни дейности. 7.2. Контролира техническите показатели. 7.3. Оценява резултатите, взема решения, отстранява грешките. 7.4. Прави оптимален разчет на времето на изпитното задание.	3 2 3 2	10
8.	Защита на практическото задание.	8.1. Може да представи и обоснове приетия вариант на изпълнение на практическото задание; 8.2. Демонстрира добра техника на презентиране.	5 5	10
			Общ брой точки:	60

V. СИСТЕМА ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Максималният брой точки за всяка изпитна тема или за всяко изпитно задание е **60**. Неправилният отговор се оценява с 0 точки. Непълният отговор се оценява с част от точките за верен и пълен отговор.

Преминаването от точки в цифрова оценка съгласно чл. 7, ал. 4 от Наредба № 3 от 2003 г. за системата на оценяване се извършва по следната формула:

Цифрова оценка = общият брой точки от всички критерии : 10

Получената цифрова оценка се изчислява с точност до 0,01.

Оценяването на писмените работи от държавния изпит по теория е в съответствие с чл. 46 от Наредба № 3 от 2003 г. за системата на оценяване.

Изпълнението на практическото задание от държавния изпит по практика се оценява в съответствие с чл. 48 от Наредба № 3 от 2003 г. за системата на оценяване.

VI. ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. Наков, Б. Каров, С. Попов, А. Нешев, Г. Специална фитопатология. София, 1999.
2. Григоров, С. Лечева, И. Специална ентомология. Земиздат, София, 1989.
3. Буров, Д. Ненасекомни неприятели по културните растения. Земиздат, София, 1983.
4. Габровски, Ст. Растениевъдство. Пловдив, 1993.
5. Проф. Гюров, Г. Общо земеделие и почвознание. Земиздат, С., 1989.
6. Трънков, Ив., Москов, Г. Отглеждане на земеделски култури. Дионис, София, 1993.
7. Закон за посевния и посадъчен материал, Закон за защита на растенията. Търговска марка, защитени наименования.
8. Симова, А. и колектив. Обща селскостопанска политика на ЕС. Виденов и син ООД, 2002.
9. Ц. Захариев и колектив. Ветеринарно-санитарна експертиза на хранителните продукти от животински произход. Земиздат, София, 1977.
10. А. Андреев и колектив. Животновъдство. Дионис, София, 1993.
11. А. Андреев и колектив. Отглеждане на селскостопански животни. Дионис, София, 1993.
12. Наредба в областта на опазване на околната среда, хигиената и хуманното отношение към животните, ветеринарни и фотосанитарни изисквания в земеделските стопанства. МЗХ.
13. Наредба № 3 от 19.02.2008 г. за специфичните изисквания при производство, съхранение и транспорт на сурово краве мляко и млечни продукти.
14. Наредба № 1 от 9.01.2008 г. за изисквания за търговия с яйца.
15. Наредба № 32 от 23.03.2006 г. за окачествяване, съхраняване и предлагане на месо и субпродукти за домашни птици.
16. Мандраджиев, С. и колектив. Земеделска техника. Христо Г. Данов, Пловдив, 1993.
17. Проф. Вакарелски, Й. и колектив. Механизация на селското стопанство. Земиздат, София, 1987.
18. Интернет – информация, свързана с изучаваните теми.

VII. АВТОРСКИ КОЛЕКТИВ

1. Емилия Рашева - Професионална гимназия по селско стопанство, гр. Чирпан
2. Даринка Бонева - Професионална гимназия по селско стопанство, гр. Чирпан
3. Стефан Стайков - Професионална гимназия по селско стопанство, гр. Чирпан

VIII. ПРИЛОЖЕНИЯ

а) Примерен изпитен билет

.....
(пълно наименование на училището/обучаващата институция)

ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА И СПЕЦИАЛНОСТТА ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ТРЕТА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ

по професията 621060 Фермер

специалността 6210602 Производител на селскостопанска продукция

Изпитен билет №.....

Изпитна тема:

(изписва се точното наименование на темата)

План-тезис:

.....

.....

Приложна задача:

Описание на дидактическите материали:.....

Председател на изпитната комисия:.....

(име, фамилия) (подпис)

Директор/Ръководител на обучаващата институция:.....

(име, фамилия) (подпис)

(печат на училището/обучаващата институция)

б) Примерно индивидуално практическо задание

.....
(пълно наименование на училището/обучаващата институция)

**ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА И СПЕЦИАЛНОСТТА
ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ТРЕТА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА
КВАЛИФИКАЦИЯ**

по професията 621060 Фермер

специалността 6210602 Производител на селскостопанска продукция

Индивидуално практическо задание №.....

На ученика/обучавания
(трите имена на ученика/обучавания)

отклас/курс,

начална дата на изпита: начален час:

крайна дата на изпита: час на приключване на изпита:.....

1. Да се:
(вписва се темата на изпитното задание)

2. Указания (инструкции/изисквания) за изпълнение на практическото задание:

УЧЕНИК/ОБУЧАВАН:
(име, фамилия) (подпис)

Председател на изпитната комисия:.....
(име, фамилия) (подпис)

Директор/Ръководител на обучаващата институция:.....
(име, фамилия) (подпис)
(печат на училището/обучаващата институция)